

Correctievoorschrift HAVO

2010

tijdvak 2

economie (pilot)

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o.

Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de *Regeling beoordeling centraal examen* vastgesteld (CEVO-09.0313, 31 maart 2009, zie www.examenblad.nl).

Deze regeling blijft ook na het aantreden van het College voor Examens van kracht.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Examens.

De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.

- 4 De examiner en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examiner en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examiner. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de *Regeling beoordeling centraal examen* van toepassing:

- 1 De examiner vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examiner en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
 - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;

- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal punten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
 - 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
 - 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
 - 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
 - 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
 - 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 59 scorepunten worden behaald.

Voor dit examen is de volgende vakspecifieke regel vastgesteld:

Voor rekenfouten worden geen punten afgetrokken. Wanneer echter de kandidaat bij een berekening kennelijk verzuimd heeft door schatting controle op het antwoord uit te oefenen, wordt voor deze fouten één punt afgetrokken tot een maximum van drie punten voor het hele examen.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opmerking

Algemene regel 3.6 is ook van toepassing als gevraagd wordt een gegeven antwoord toe te lichten, te beschrijven en dergelijke.

Opgave 1

1 maximumscore 1

Daarnaast moet ze allerlei aanvullende informatie opgeven, zoals gezinssamenstelling, postcode, huisdieren en type woning.

2 maximumscore 2

Uit het antwoord moet blijken dat:

VEA onderscheid maakt in de hoogte van de premie tussen vrijstaande woningen en andere woningen, terwijl dat volgens de cijfers van het onderzoeksrapport nauwelijks verklaard kan worden door een verschil in inbraakrisico.

3 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn:

- VEA heeft een eigen risico ingesteld (paragraaf 3), zodat de verzekerde bij onzorgvuldig gedrag ook zelf een deel van de kosten draagt.
- VEA stelt als voorwaarde dat bij onvoldoende zorg / nalatigheid van de verzekerde geen schade-uitkering wordt verstrekt (paragraaf 2).
- VEA hanteert een onderverzekeringsformule (paragraaf 2), zodat het (bewust) lager opgeven van de verzekerde waarde ook zal leiden tot een lagere schade-uitkering.

Opmerking

Per juiste combinatie van manier en uitleg, één uit paragraaf 2 en één uit paragraaf 3, 1 punt toekennen.

4 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

$$€ 150.000 \times 0,0185 = € 2.775$$

$$€ 2.775 + € 15 = € 2.790$$

$$€ 2.790 \times 1,07 = € 2.985,30$$

Opmerking

Als de assurantiebelaasting alleen over de premie is berekend, maximaal 1 punt toekennen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

5 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:
(er is sprake van onderverzekering)

- $\frac{150.000}{200.000} \times \text{€ } 70.000 = \text{€ } 52.500$ 1
- $\text{€ } 52.500 - \text{€ } 650$ (eigen risico) = $\text{€ } 51.850$ 1

6 maximumscore 3

Voorbeelden van een juist antwoord zijn:

- ja (vóór verzekeren)
Te denken valt aan de volgende motivering:
Het is een verstandige keuze als je kijkt naar het voorval: Els krijgt meer terug van de verzekering, dan ze tot nu betaald had en de kans op een inbraak is 1 op 6 in tien jaar. Stel Els behoort tot die 1 van 6. Ze betaalt tien jaar lang premie en er gebeurt in die tijd één keer iets: dat kost dan ongeveer $10 \times \text{€ } 2.970$ (alleen eerste jaar poliskosten en onder aannahme van gelijkblijvende premie) = $\text{€ } 29.700$, maar levert maximaal een vergoeding van $\text{€ } 149.350$ op.
 - nee (tegen verzekeren)
Te denken valt aan de volgende motivering:
Mits de verzekerde de woning goed afsluit en beveiligt, is de kans op een inbraak vrij klein en waarschijnlijk zelfs kleiner dan de in het krantenbericht genoemde kans van 1 op 6. Je moet toch elk jaar een forse premie betalen en moet ook nog een deel van de schade zelf betalen. Els zou moeten nagaan of een betere beveiliging van haar huis goedkoper is dan jaarlijks een premie van bijna $\text{€ } 3.000$ betalen.
- Voor het maken van een juiste kosten-batenafweging 1
 - Voor het juist gebruiken van krantenbericht en bronnen 1 en 2 1
 - Voor het juist en consistent gebruiken van het voorval van Els 1

Opgave 2

7 maximumscore 2

B

Uit de verklaring moet blijken dat de groei van het aantal banen (werkgelegenheid) ontstaat door de vraag van werkgevers.

8 maximumscore 2

bij (1) af

bij (2) omslagstelsel

bij (3) verhogen

bij (4) verslechtert

bij (5) export

Indien (1) en (2) juist

1

Indien (3), (4) en (5) juist

1

9 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

$$\frac{7,3 + 0,225}{10,0 - 0,1} \times 100\% = 76\%$$

10 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat deze maatregel er toe kan leiden dat meer personen actief worden / blijven op de arbeidsmarkt, maar dat de totale hoeveelheid gewerkte uren niet groter wordt, waardoor de verkrapping (gemeten in hoeveelheid werk dat gevraagd is) niet wordt verminderd.

11 maximumscore 2

Voorbeelden van een juist antwoord zijn:

– pijl C

Uit de verklaring moet blijken dat een verhoging van de pensioenleeftijd de uittreding uit het arbeidsproces (tijdelijk) zal verminderen.

– pijl E

Een verklaring waaruit blijkt dat een verhoging van de pensioenleeftijd in zware beroepen kan leiden tot meer arbeidsongeschiktheid onder oudere werknemers.

12 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat een verlaging van de pensioenen (in de eerste jaren) zal leiden tot een grotere terugval in inkomen bij pensionering, waardoor oudere werknemers eerder zullen kiezen voor langer doorwerken.

Opgave 3

13 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat een vergroting van de geldhoeveelheid M , bij een gelijkblijvende / minder sterk dalende omloopsnelheid V , zal leiden tot een grotere vraag naar goederen en diensten, maar dat deze grotere vraag geheel of grotendeels opgevangen kan worden door een vergroting van Y of T , omdat er sprake zal zijn van onderbenutting van de productiecapaciteit.

14 maximumscore 2

Uit het antwoord moet blijken dat een tekort op de betalingsbalans van de VS met China leidt tot relatief meer vraag naar yuan en relatief meer aanbod van Amerikaanse dollars, waardoor de koers van de yuan zal stijgen.

15 maximumscore 2

Uit het antwoord moet blijken dat het stabiliseren van de externe waarde van de valuta (wisselkoers) voordelen heeft voor de Chinese economie, zoals het versterken van de internationale concurrentiepositie van China / het waardevast houden van Chinese beleggingen in dollars.

16 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

maart 2008: totale waarde in CNY was $2.000 \times 7,02 = 14.040$ (miljard)

maart 2009: totale waarde in CNY was $2.010 \times 6,84 = 13.748,40$ (miljard)

17 maximumscore 3

Voorbeelden van een juist antwoord zijn:

persbericht van Zhou: kies de Bancor als mondiale reservemunt, want

- de grote tekorten van de VS op de overheidsbegroting en op de betalingsbalans (bron 8, sub 1) maken de dollarkoers onstabiel dan die van de Bancor;
- de koers van de Bancor zal minder sterk schommelen, omdat deze koers wordt beïnvloed door dertig verschillende prijsontwikkelingen (bron 8, sub 4);
- de dominantie van de economie van de VS zal de komende jaren minder worden, want in 2050 is (alleen al) het bnp van China groter dan dat van de VS (bron 8, sub 3).

persbericht van Geithner: handhaaf de dollar als mondiale reservemunt, want

- schommelende prijzen van grondstoffen maken de koers van de Bancor net zo goed onstabiel als nu het geval is met de dollar (bron 8, sub 2);
- op dit moment is de economie van de VS nog steeds de grootste economie ter wereld en dat zal zeker tot 2030 nog zo blijven (bron 8, sub 3);
- groeiende binnenlandse bestedingen in China zullen in de toekomst het handelstekort tussen China en de VS verkleinen (bron 8, sub 5), waardoor de koers van de Amerikaanse dollar in Chinese yuan kan stabiliseren.

Opmerkingen

- *Per juist uit bron 8 gekozen element 1 punt toekennen tot een maximum van 2 punten.*
- *Maximaal 1 punt toekennen voor een consistent gebruik van de eigenschappen van een mondiale reservemunt (bron 7).*

Opgave 4

18 maximumscore 2

personele inkomensverdeling

Voorbeelden van een juiste toelichting zijn:

- Het gaat om de verdeling van de inkomens over de groep van inkomensstrekkers / personen / werknemers.
- Het gaat niet om de verdeling van het (nationale) inkomen over de productiefactoren.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

19 maximumscore 3

•

1

(3)	(4)
gemiddeld inkomen per inkomensklasse in % van totaal	gemiddeld inkomen per inkomensklasse in % van totaal, cumulatief
4,2	4,2
11,8	16,0
24,2	40,2
59,8	100
(100)	

- De lorenzcurve is een doorgetrokken lijn die de coördinaten (0;0), (25;4,2), (50;16,0), (75;40,2) en (100;100) verbindt
- Uit de conclusie moet blijken dat de stelling van Johnson niet juist is als je zuiver naar de getallen kijkt, maar dat de verschillen tussen de percentages in de kolommen (3) en (4) zo klein zijn / de nieuwe lorenzcurve zodanig (vrijwel) samenvalt met de curve van de verdeling vóór de werkgeversbijdrage, dat de inkomensverdeling eigenlijk niet (substantieel) veranderd is

1

1

20 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat de laagste inkomensklasse weliswaar de procentueel grootste bijdrage ontvangt (20%), maar dat deze bijdrage door een beperkt deel van de totale groep wordt ontvangen (22%), zodat de inkomensgroep als totaal een relatief lagere inkomensverhoging realiseert dan de inkomensklassen II en III.

Opmerking

Een onderbouwing van dit antwoord met een berekening van de naar verhouding door de gehele inkomensklasse ontvangen bijdrage ($0,20 \times 22$; $0,097 \times 56$; etc) ook goed rekenen.

21 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat de door overheid of werkgevers gefinancierde zorg / ziektekostenverzekering de noodzakelijke prijsprikkels wegneemt bij inwoners van de VS, waardoor zij meer dan nodig is / oneigenlijk gebruikmaken van de gezondheidszorg.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

22 maximumscore 2

Voorbeelden van een juist antwoord zijn:

- Een antwoord waaruit blijkt dat meer marktwerking in de gezondheidszorg kan leiden tot het tegen elkaar opbieden door patiënten voor het verkrijgen van bepaalde zorg, zodat uiteindelijk de persoon met het meeste geld de beste zorg krijgt.
- Een antwoord waaruit blijkt dat meer marktwerking in de zorg kan leiden tot situaties waarbij vitale organen tot handelswaar worden en niet naar de meest acute patient gaan maar naar de meest biedende patient(en) (of zelfs handelaren).

Opgave 5

23 maximumscore 2

Voorbeelden van een juist antwoord zijn:

- Een antwoord waaruit blijkt dat deze garantieprijsen als minimumprijs boven de marktprijs liggen en daarmee het aanbod stimuleren en de vraag afremmen.
- Een antwoord waaruit blijkt dat het garanderen van de afzet producenten zal stimuleren om zo veel mogelijk te produceren, zonder daarbij de productie af te stemmen op de vraag.

24 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

- $Q_v = -250 \times 20 + 15.000 = 10.000$ (mln liter koemelk),
dus wordt het quotum vastgelegd op 10.000 miljoen liter 1
- Per melkveehouder is het quotum: $\frac{10.000 \text{ miljoen}}{20.000} = 500.000$ liter 1

25 maximumscore 2

grafiek 4

Opmerking

Uitsluitend 2 of 0 punten toekennen.

26 maximumscore 2

Uit het antwoord moet blijken dat de instelling van een productiequotum voor de producenten (melkveehouders) betekent dat zij geen surplus realiseren op de overschotproductie die ontstaat als gevolg van het instellen van een minimumprijs.

Vraag	Antwoord	Scores
27	maximumscore 2 Een voorbeeld van een juiste berekening is:	
	<ul style="list-style-type: none"> • marginale kosten bedragen $0,08 + 0,02 + 0,05 = € 0,15$ (15 cent) • om dumping te voorkomen moeten de marginale kosten niet hoger worden dan de marginale opbrengsten: $15 + \text{superheffing} = 18 \rightarrow$ superheffing moet dalen naar (maximaal) $18 - 15 = 3$ cent 	1 1

28 maximumscore 3

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Als er geen overleg plaatsvindt tussen de individuele melkveehouders zullen zij allemaal geneigd zijn zo veel mogelijk melk te produceren en aan te bieden, hetgeen zal leiden tot veel aanbod en, gegeven de vraag naar melk, een relatief lage prijs. Daardoor zal de omzet laag zijn in verhouding tot de hoge kosten die een grote productie vergt en kan de winst per melkveehouder lager zijn dan wanneer ze in overleg zouden besluiten tot productiebeperking.

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per school in het programma WOLF. Zend de gegevens uiterlijk op 25 juni naar Cito.

6 Bronvermeldingen

bron 12 John Reid, Bastiaan Geleijnse en Jean-Marc van Tol, www.foksuk.nl